

Ministerie van Defensie
Directie Materieel, Vastgoed, Leefomgeving en Duurzaamheid
Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Betreft: Zienswijze Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Geachte mevrouw/ heer,

Op 15 november 2023 heeft u de Notitie Reikwijdte en Detailniveau gepubliceerd. Op 20 december heeft u een toelichting hierop gegeven in Eindhoven aan alle partijen betrokken bij het Luchthaven Overleg Eindhoven (LEO).

Partijen kunnen voor 12 februari 2024 hiervoor een zienswijze indienen.

Ik wil u bedanken voor de mogelijkheid die u hiermee biedt aan de leden van het LEO en aan mij om inbreng te hebben bij het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

De afgelopen periode hebben verschillende leden en partners van het LEO hun individuele zienswijzen ingediend. Iedere zienswijze bevat zijn eigen karakteristieken en eigen aandachtspunten. Ik kijk met interesse uit naar uw beantwoording op deze zienswijzen. Bij de formulering van mijn zienswijze heb ik kennisgenomen van de zienswijzen van de verschillende leden van het LEO

Uit alle zienswijzen die door de LEO leden zijn ingediend blijkt dat er begrip is voor de noodzaak van de groeiwensen van defensie. Dat laat echter onverlet dat een zorgvuldige afweging noodzakelijk is. Tegen die achtergrond is er naar de NRD gekeken.

Afspraken LEO

Zoals u weet wordt in het LEO constructief overleg gevoerd en resultaten geboekt om de doelstellingen uit het rapport van Van Geel “Opnieuw Verbonden” gezamenlijk vorm te geven om de geluidsbelasting van de civiele luchtvaart voor de omgeving te verminderen.

In de NRD lijken deze gezamenlijke afspraken, waar de staatssecretaris van Defensie en de minister van Infrastructuur en Waterstaat zich ook aan verbonden hebben, geen rol te spelen bij de afweging tussen de verschillende locaties. Aan de zienswijzen van een aantal LEO-leden kunt u zien dat de LEO-leden dit erg belangrijk vinden. Dit geldt zowel voor de omwonenden, regiogemeenten als voor Eindhoven Airport.

Zowel bij de beoordelingscriteria (pg 52/53) als bij de selectiecriteria (pg 54/55) ontbreekt het criterium: “het nakomen van eerder gemaakte afspraken”. Een criterium dat betrekking heeft op het belang van een betrouwbare en voorspelbare overheid.

De NRD leidt op een aantal punten voor mij tot vraagtekens en tevens zou ik graag een aantal punten toevoegen die in de MER in beeld gebracht zouden moeten worden om tot goed onderbouwde afwegingen en keuzes te komen.

1. Afwegingsprincipes

In het afwegingskader heeft u drie afwegingsprincipes toegepast namelijk:

- Combinatie van functies gaat voor enkelvoudige functies
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal
- Afwenteling voorkomen (afwenteling naar tijd en plaats).

Ik mis hierbij het principe van het nemen van mitigerende maatregelen ter compensatie van negatieve effecten.

2. Referentiesituatie

In de NRD (pg 55 ev) wordt de referentiesituatie beschreven. Dit geeft aanleiding tot een aantal vragen en opmerkingen.

Allereerst lijkt alleen de bestaande vergunning van de luchtmachtbasis Eindhoven (geluidscontour) in ogenschouw te worden genomen. Het is gewenst om ook het huidige militair gebruik als referentieniveau in beeld te brengen. In Eindhoven wordt de militaire vergunningsruimte op dit moment niet volledig gebruikt. Om de daadwerkelijke effecten op de omgeving goed in beeld te brengen is het werkelijke gebruik een belangrijke referentie.

“De referentiesituatie gaat voor het NPRD uit van 2040 en betreft de situatie waarin alle belangrijke trends zoals klimaatverandering en vastgesteld beleid met een concrete uitvoeringspraktijk (woningbouwontwikkeling, energietransitie) zijn opgenomen, maar de activiteiten van Defensie nog niet zijn aangepast naar een toekomstbeeld.”

Woningbouwplannen en ruimte reserveringen zijn wel onderdeel van de referentiesituatie.

In Zuid Oost Brabant zijn met het rijk afspraken gemaakt om 100.000 woningen bij te bouwen. Dit is vastgelegd in zogenaamde 'woondeals' die tot 2030 lopen. Die zijn nog niet vertaald naar harde ruimtelijke claims. Om de effecten (bv voor het aantal geluidgehinderden en gezondheidseffecten) voor het referentiejaar goed in beeld te brengen moeten deze plannen en de woningbouwplannen tot 2040 in de referentiesituatie mee worden genomen.

In het verlengde daarvan geeft U in de NRD aan dat voor de laagvliegactiviteiten Defensie een grotere zeggenschap wil over bouwprojecten met een behoorlijke hoogte. Om de effecten op de bouwprojecten goed in beeld te brengen zou helder moeten zijn wat de aard van die zeggenschap is en wat dit precies betekent voor welke bouwwerken (hoogbouw en windturbines).

3. Cumulatieve effecten

Het lijkt erop dat in de NRD de effecten van de verschillende defensieactiviteiten los van elkaar beoordeeld worden.

In dezelfde regio zijn echter meerdere locaties opgenomen in de NRD (Luchtmachtbasis Eindhoven, Oirschot, Zoekgebied laagvliegen helikopters). De cumulatieve effecten als meerdere locaties in de regio worden gebruikt moeten in de NRD meegenomen worden teneinde zorgvuldige locatiekeuzen mogelijk te maken.

Een punt wat vanuit het perspectief van het LEO zeker aandacht behoeft is het cumulatieve effect met de civiele luchthaven.

In het kader van het advies “Opnieuw Verbonden” zijn afspraken gemaakt (zie ook punt 1) over vermindering van de geluidshinder van het civiele gebruik van de luchthaven met 30% in 2030. Het positieve effect op de leefomgeving van deze afspraak komt in gevaar als het gebruik van de luchtmachtbasis toe gaat nemen (bv meer gebruik jachtvliegtuigen).

Vanuit bewoners komt de vraag om mogelijke mitigerende maatregelen op het civiele deel van de luchtmachtbasis Eindhoven in beeld te brengen indien de geluidshinder tgv toename militair gebruik, toeneemt. Dit is een begrijpelijke vraag, net zoals de vraag van de Luchthaven om eventuele mitigerende maatregelen geen betrekking te laten hebben op het gebruik van de civiele luchthaven Eindhoven Airport. De afweging tussen deze twee benaderingen is een politieke afweging. De NRD zou deze vraag op moeten nemen teneinde dat het bevoegd gezag deze afweging mee kan nemen bij de keuze voor de locatie voor “de toename van het jachtvliegtuigen gebruik” (pg 88).

Om bovenstaande afweging goed te kunnen maken zou in de NRD ook in beeld gebracht moeten worden of mitigerende maatregelen voor de toename van geluidshinder door extra gebruik luchtmachtbasis, binnen het militair gebruik mogelijk is. Een mogelijke mitigerende maatregel zou kunnen zijn: het verminderen van het gebruik van de luchtmachtbasis Eindhoven door de daar gestationeerde transportvliegtuigen. In analogie met de Agile Combat Employment (ACE)-concept voor jachtvliegtuigen zou dit concept ook voor transportvliegtuigen ingezet kunnen worden.

4. "Toename gebruik jachtvliegtuig capaciteit" (pg 88)

Een van de activiteiten is de "toename gebruik jachtvliegtuig capaciteit" (pg 88). In de NRD zijn een aantal varianten opgenomen (hoe en waar). Kunt u toelichten waarom andere civiele luchthavens (bv Schiphol, Lelystad) niet expliciet als variant zijn meegenomen voor medegebruik. Of waarom naast heropening van vliegveld de Peel heropening van vliegveld Twente ontbreekt. Ik wil U vragen deze locaties ook als mogelijke variant in de NDR op te nemen. Zodat de effecten van deze varianten meegenomen kunnen worden bij de afweging tussen de verschillende locaties.

5. Gezondheidseffecten (Beoordelingskader tabel 5-1 pg 52)

Een van de indicatoren waarvan de effecten in beeld worden gebracht is gezondheid. Onduidelijk is welke normen gehanteerd worden bij het beoordelen van deze indicator. Ik mis in deze de brede en integrale benadering die zeer belangrijk is om een goede effectanalyse te kunnen maken.

6. Sociaal en vitaal

In het beoordelingskader op pg. 90 staat bij het kopje Sociaal en Vitaal het onderwerp economie genoemd. Hierbij worden als positieve effecten genoemd: werkgelegenheid, kennis en innovatie. Of toename van de werkgelegenheid en daarbij samenhangende woningbehoefte positief is hangt af van de regio. In de regio Eindhoven is de arbeidsmarkt erg krap. Bij de beoordeling zouden de daadwerkelijke effecten moeten worden gewogen. In sommige regio's kunnen de effecten van meer defensieactiviteiten op gebied van werkgelegenheid en innovatie ook negatief zijn. Bij de beoordeling van locaties lijken alleen de effecten van netwerkcongestie op Defensie in ogenschouw te worden genomen. Bij het in beeld brengen van de effecten zou naar mijn mening ook in beeld gebracht moeten worden wat de effecten van de uitbreiding van defensieactiviteiten betekent voor de netwerkcongestie voor nieuwbouw en de industrie.

7. Effecten van het Agile Combat Employment concept goed in beeld

Om risico's in oorlogstijd te verkleinen dat jachtvliegtuigen op de basis onbruikbaar worden gemaakt is er behoefte aan wisselend en verspreid stationeren van jachtvliegtuigen. De effecten van het stationeren van jachtvliegtuigen kan dus ook risico's meebrengen voor mogelijke burgerslachtoffers (en schade aan bedrijven) in dichtbevolkte gebieden. In hoeverre wordt dat bij de afweging meegenomen en wordt dat in de MER in beeld gebracht. De effecten en mitigerende maatregelen moeten worden meegenomen en dienen gemotiveerd te worden.

Het is te overwegen om bij de beoordeling van de locatie niet alleen te kijken naar het plaatsgebonden en groepsrisico maar ook naar het risico voor strategische economische sectoren tgv vijandige activiteiten gericht op geplaatste jachtvliegtuigen.

8. Trillingen

In het beoordelingskader (pg 52/53) is dit onderwerp alleen opgenomen bij een gezonde en veilige leefomgeving. Zuidoost-Brabant is het hart van de hightech maakindustrie in Nederland, met grote nationale en internationale betekenis en belang.

Trillingen kunnen ook grote gevolgen hebben voor deze bedrijven (ASML en andere bedrijven rond de luchthaven). Deze effecten zouden (bij het criterium sociaal en economie) ook in beeld gebracht moeten worden teneinde een goede afweging te kunnen maken. Dit laatste is niet opgenomen bij de beoordelingscriteria in de NRD (bij sociaal en economie)

Tot slot

Ik hoop dat deze zienswijzen u inspiratie bieden voor het nog verder aanscherpen van de NRD die de basis vormt voor de Milieueffectrapportage.

Wanneer deze brief leidt tot vragen of opmerkingen, dan kunt u daarover contact opnemen met Liesbeth Sjouw, secretaris van het Luchthaven Eindhoven Overleg, via secretaris@samenopdehoogte.nl

Vriendelijke groet

Staf Depla
Vz Luchthaven Eindhoven Overleg

